
Vinicije B. LUPIS

POLITIČKI ŽIVOTOPIS
JAKETE PALMOTIĆA
DIONORIĆA

Politički životopis Jakete Palmotića Dionorića

Plemićki rod Palmotića bio je malobrojan, ali su usprkos svojoj malobrojnosti njegovi pripadnici obnašali brojne odgovorne službe. Za složenost plemićkog života, opterećenog brojnim državnim službama, navodimo *cursus honorum* po *Ogledalu državnih službi* oca Ivana i sina Jakova/ Jakete Palmotića. Kada se u ovaj niz službi doda i diplomatski angažman, tada se razvidi sva predanost domovini i često Jaketino pomanjkanje vremena za privatni život.

Iz *Ogledala* možemo pratiti podatak da je otac Jaketin, Ivan Palmotić, bio dubrovački knez u: prosincu 1621., lipnju 1624., svibnju 1627., svibnju 1630., srpnju 1633., siječnju 1636., svibnju 1639., svibnju 1642., svibnju 1645.⁷⁵ Jaketa je za kneza prvi put biran u travnju 1671., potom u srpnju 1674., a tih godina još se javlja i Džore Džorin Palmotić.⁷⁶

Članovi Malog vijeća bili su otac Ivan Palmotić – 1623., 1626., 1629., 1635., 1638., 1644., 1647., a Jaketa je bio izabran naknadno u lipnju 1667. kada su četiri člana Malog vijeća poginula u velikoj trešnji (Ivo Vitov Gučetić, Augustin Mihov Bunić, Valentin Mihov Sorkočević i Sekundo Nikolin Buća), 1670., 1673., 1676., 1679.⁷⁷ Providnik Grada (*Providitory della Città*) – otac Ivan bio je: 1627., 1630., 1633., 1636., 1639., 1642., 1645., a Jaketa 1671., i 1680. kada umire tijekom obnašanja službe.⁷⁸ Sudac za opće prekršaje (*Iudicij vj. Del Criminale*) – otac Ivan bio je 1618. i 1621.⁷⁹ Sudac za građanske parnice (*Consolj vj delle cause civili*) – otac Ivan bio je: 1625., 1628., 1631., 1634., 1637., 1640., 1643., 1646., a Jaketa bio je 1672.,

75 DAD, XXI.1. 3. *Specchio* (1606. – 1699.), 6', 7', 7, 9, 9', 10, 10', 11', 12, 12.

76 DAD, XXI. 1., 3., 17, 17'

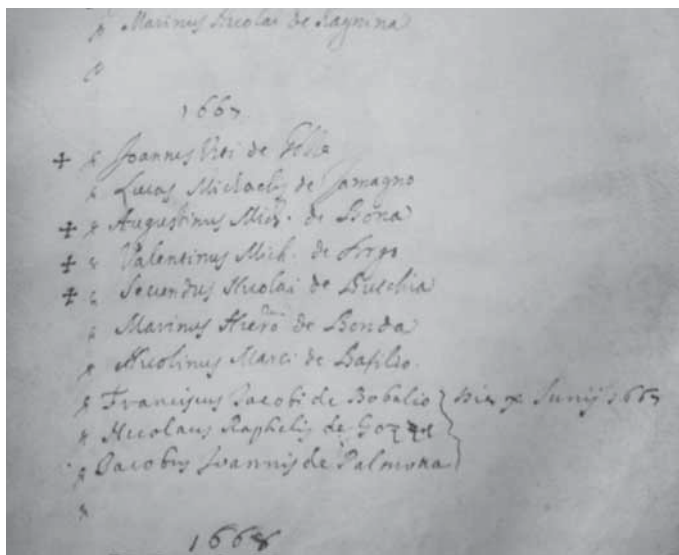
77 DAD, XXI.1., 3., 26, 26', 27', 28', 29, 30, 30', 34, 34', 35, 21, 21.

78 DAD, XXI.1., 3., 39, 39', 39', 40, 40', 40', 41, 43, 43'

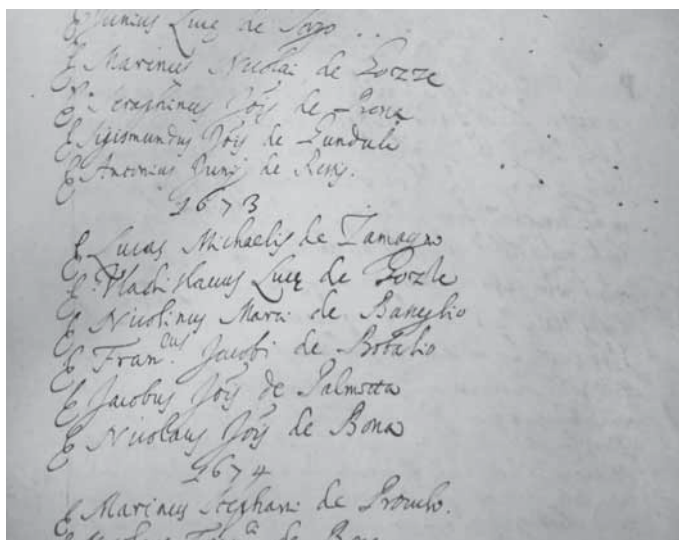
79 DAD, XXI. 1., 3., 49', 50

Vinicije B. LUPIS
**Politički životopis
 Jakete Palmotića
 Dionorića (? – 1680.)**

Slika 19.
 DAD, XXXI. 1, 3.
 Specchio, Izbor
 Jakete Palmotića
 1667. u Malo vijeće

Slika 20.
 DAD, XXXI. 1, 3.
 Specchio, Izbor
 Jakete Palmotića
 1673. u Malo vijeće

1675. i 1678. godine.⁸⁰ Član Vijeća umoljenih – otac Ivan bio je: 1616. (studenj), 1617., 1620., a Jakov 1662., 1663., 1664.⁸¹ Zanimljivo je primijetiti kako ni otac ni sin nisu bili odvjetnici Općine (*Aduocati iij el Comune*). Kao odvjetnik “del proprio” – otac Ivan bio je: 1607., 1610., 1614., 1617., 1620., a Jaketa bio je: 1645., 1651., 1662., 1663.⁸² Valja istaknuti činjenicu da ni otac Ivan ni sin Jaketa nisu birani za tesorijere Sv. Marije Velike, nego samo za proku-

80 DAD, XXI. 1., 3., 60, 60', 61, 61, 61', 62, 62, 62', 65, 65, 65'

81 DAD, XXI. 1., 3., 72, 72', 73, 85, 85, 85'

82 DAD, XXI. 1., 103', 104, 104', 105, 105', 108, 108', 110.

ratora Sv. Marije Velike – (Jaketa je bio biran 1667. i 1677. godine).⁸³ Za prokuratora Crkve sv. Vlaha – otac Ivan bio je biran 1629.⁸⁴ Na službi komornika Općine nisu bili birani ni otac ni sin.

Službu petorice računopolagača otac Ivan obnosio je 1615., a sin Jaketa ne, ali je Jaketa⁸⁵ obnosio službu carinika u Velikoj carinarnici 1662.⁸⁶ Državni blagajnik bio je Jaketa 1650.⁸⁷ dok službenicima slanica nisu bili ni otac ni sin, a na službu procjenitelja – otac Ivan biran je 1592.,⁸⁸ a Jaketa 1647.⁸⁹ Na odgovornu službu kacamorta otac Ivan bio je biran 1616. godine.⁹⁰ U kolegij prizivnog suda otac Ivan bio je biran: 1606., 1607., 1609., 1613., 1614., a Jaketa 1655.⁹¹ Dok na službu kneževa vikara, službenika tekstilne proizvodnje ni otac Ivan, ni sin Jaketa nisu birani. Na službu u državnoj pisarnici biran je Jaketa 1645.⁹² kao i na službu za ofičala naoružanja 1652.⁹³ Za nadzornika vodovoda i fontana, pisara u Velikoj carinarnici, kao ni za pisara u Stonu i račune ni otac Ivan, niti sin Jaketa nisu birani, a nadzornik trgovine vinom otac Ivan bio je: 1612.⁹⁴, 1613., a Jaketa 1655.⁹⁵ Ni otac ni sin nisu bili: knezom u Stonu, u Konavlima⁹⁶, u Župi, na Šipanu, Lopudu i Koločepu, Lastovu, kapetanima u Janjini, Trstenici i Cavtatu, a bili su kneževi u Slanom – otac Ivan bio je: 1604. i 1608, a Jaketa 1648.⁹⁷ Knezom na Mljetu bio je otac Ivan 23. II. 1591.,⁹⁸ a sin Jaketa nije biran na ovu funkciju.

83 DAD, XXI., 1., 118'

84 DAD, XXI., 1., 121.

85 DAD, XXI., 1., 133'

86 DAD, XXI., 1., 147'

87 DAD, XXI., 1., 155'

88 DAD, XXI., 1., 158'

89 DAD, XXI., 1., 172.

90 DAD, XXI., 1., 179',

91 DAD, XXI., 1., 191', 192, 193', 195', 196', 220.

92 DAD, XXI., 1., 256.

93 DAD, XXI., 1., 276'

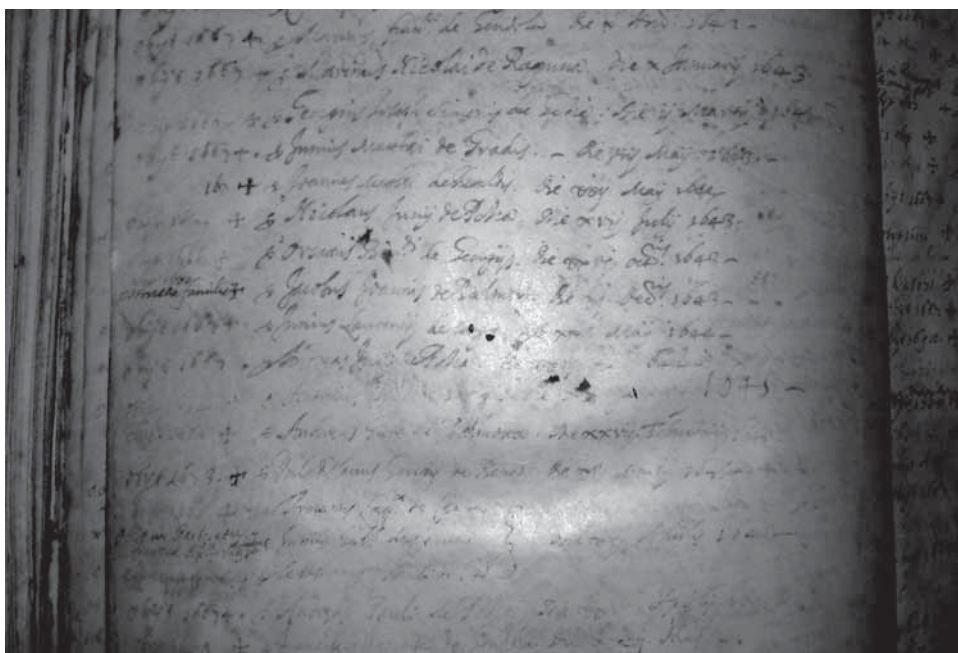
94 Zanimljivo je primijetiti kako se te godine vodio proces protiv Ivana Jakovljeva Palmotića (DAD, A.S.M., XVII. st., 63, 2050a, br. 8.)

95 DAD, XXI., 1., 3., 289., 289', 293'

96 Valja spomenuti da je od XV. do XVII. stoljeća 17 pripadnika roda Palmotića bilo konavoskim knezom. (Vidi: Zdravko Šundrića, "Dubrovačka vlastela konavoski knezovi (1420-1808)" u *Tajna kutija dubrovačkog arhiva*, I, Zagreb/Dubrovnik, 2008, 394).

97 DAD, XXI., 1., 3., 314, 314, 316.

98 DAD, XXI., 1., 2., 298'

Slika 21.
DAD, XXX. 1., 3., izbor
Jakete Palmotića u
Veliko vijeće
1643. godine

Za kaštelana u Stonu (Kaštel sv. Jeronima) – Jaketin otac biran je 1594.,⁹⁹ kao i za kaštelana u Koruni 1592.,¹⁰⁰ a sin Jaketa nije bio nikad biran na ove dužnosti. Za službu kaštelana (*Castellano del castello d'basso à quel mare*) – otac Ivan biran je 1596.,¹⁰¹ a Jaketa nije biran na ovu funkciju. Za kaštelana Sokola ni otac ni sin nisu birani, kao ni za prokurateore Samostana sv. Apostola i službenike Hospitala Milosrđa. Jaketa je bio prokurator Sv. Dominika 1672.¹⁰² Na kraju nizanja službi u Ogledalu vijeća, treba navesti kako je Jaketa ušao u Veliko vijeće 1643. godine.¹⁰³

Među brojnim odgovornim službama koje je Palmotić obnašao bila je diplomatska aktivnost u Carigradu na Porti 1657. zajedno s Marinom Ranjinom, za vrijeme vezira Seidi Ahmed-paše.¹⁰⁴ Zanimljivo je primijetiti kako Jaketin otac nije nikada obnosio dužnost poklisara harača, a sam Jaketa je čak tri puta bio u toj delikatnoj misiji.

Jaketa Palmotić Dionorić postao je iskusnim diplomatom i pregovaračem poslije dobivanja cjelovitog društveno-diplomatskog odgoja i izrastanjem unutar sredine

99 DAD, XXI, 1., 2., 322.

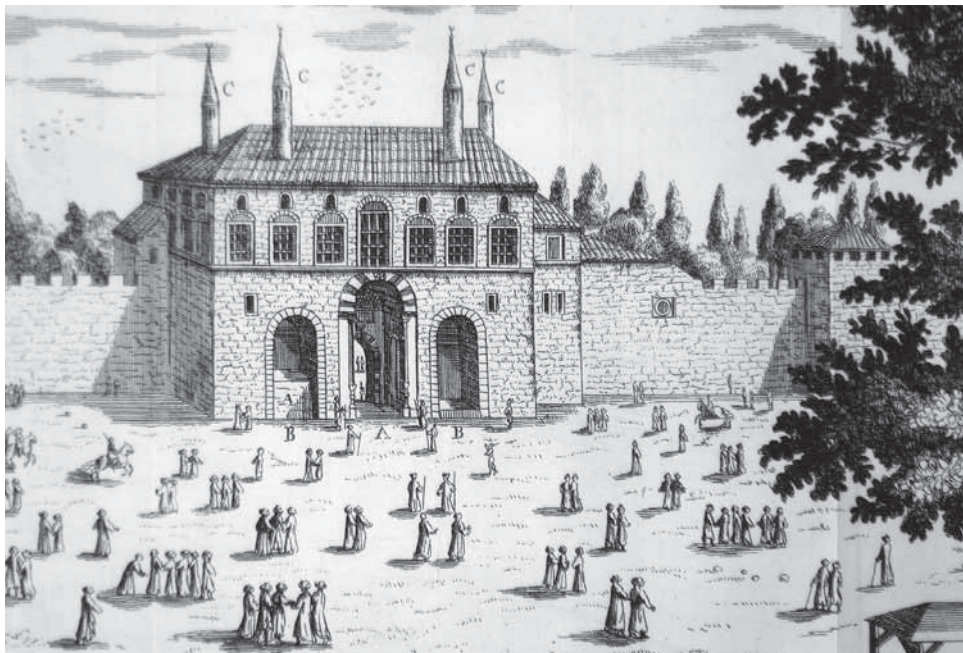
100 DAD, XXI, 1., 2., 326'

101 DAD, XXI, 1., 2., 332'

102 DAD, XXI, 1., 3., 378'

103 DAD, XXI, 1., 3., 395'

104 Radovan Samardžić, *Veliki vek Dubrovnika*, Beograd, 1983, 170 – 171.

odgovornih političara, koji su stalno hodali na oštrici noža, na razmeđi različitih kultura i svjetova.

Palmotić Dionorić je bio jedan od poslanika Dubrovačke Republike koji su bili poslani velikom veziru Ahmet-paši Čupriliću 1665. u Beograd, a sam Jaketa je po primljenoj uputi usput posjetio i bosanskog pašu u Sarajevu.¹⁰⁵ Nakon misije u Beogradu, Palmotić je bio određen za jednog od dvojice poslanika harača, te je iz Beograda trebao poći u Prokuplje i tu pričekati Marina Bunića drugog poklisara harača. U gradu Radostu na obalama Mramornog mora, isplatili su harač početkom listopada i bili su primljeni kod sultana u uobičajenu audijenciju. Marin Bunić tijekom mjeseca listopada umire u Carigradu, a Jaketi Palmotiću preostalo je da sam rješava poslove poklisara.

Slika 22.
DAD, Anzelmo Bandur, IMPERIUM ORIENTALE, grafika s prikazom Porte u Carigradu

105 DAD, R. O. 182. Truhelka, VII., 197., *Acta et diplomata* (dalje A.S.M.), XVIII., 90, 2221. b:

“Ill.mi et EE.ss.ri et P.ni Colend.mi

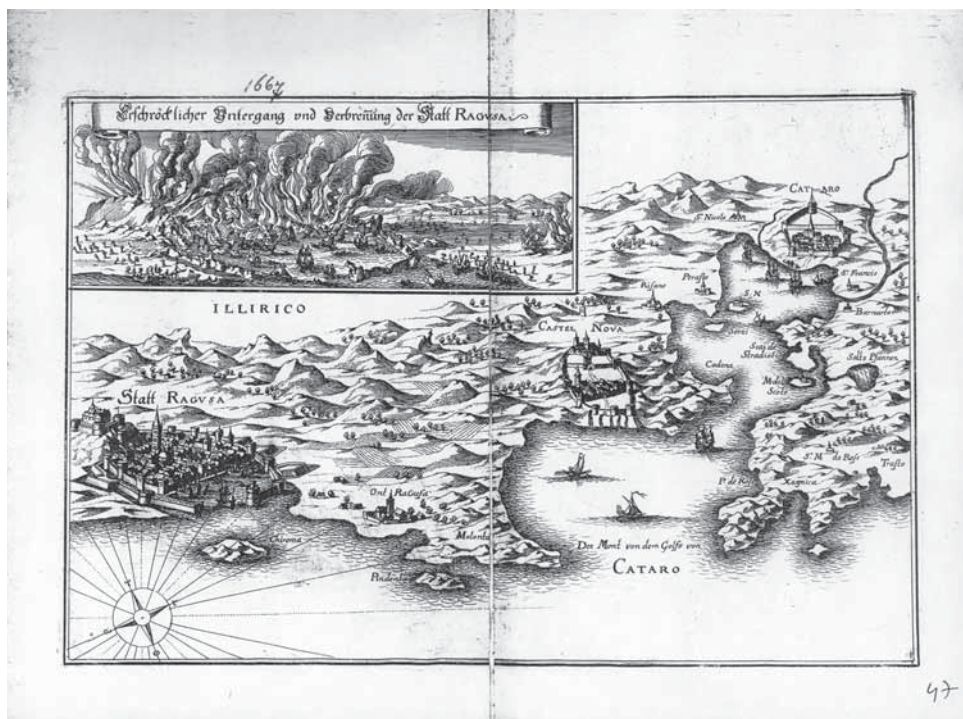
Souomchiu bitti samo sa rieti VV. EE. Chachosam primio od PP. GG. G(ospodi)na Iachetta Palmote iod G(ospodi)na Martolize di Orsato Cerca toloro Duiesti chachomie VV EE sapouigiela daih usmem sa spenzu isa moie potrebe, isonom ne drugho ostaieim na slusgbu VV EE,molechi G(ospodi)na Boga sa suako Vascie usiusegnie i Bog suami.

Di Belgreadi li 8 giugno 1665.

DD. EE. VV. Ill.me

Deu.mo Seru.re

Rado Dimitrij”

Slika 23.
DAZ, Grafička zbirka.
Onodobni letak s
prikazom potresa koji
je pogodio Dubrovnik
6. IV. 1667. godine

I sljedeće godine 1666. bez obzira na to što je dubrovačka vlada poslala nove poklisare harača, Jaketa Palmotić je kao pouzdan diplomat zadržan u Carigradu, gdje je uza sve neprilike turskog nerazumijevanja dubrovačkih vlasti često boravio na sultanovu dvoru u Carigradu i Jedrenu. Tek je u ožujku 1667. bio opozvan u Carigradu, a početkom svibnja u Foči stigla ga je vijest o strašnoj trešnji koja je 6. travnja pogodila Dubrovnik.¹⁰⁶

U velikoj trešnji 1667. stradala je obitelj Jakete Palmotića, supruga i po pisanju autora četvero djece.¹⁰⁷ Drugi hrvatski pjesnik iz Kotora, Živo Bolica i sam je doživio sličnu sudbinu, jer je njemu poginula kći jedinica Katarina; a on je njoj u čast posvetio pjesmu *Suse Oza varhu dieuoičize suoiè ubiena od potresa*.¹⁰⁸

Palmotić je možda poput kotorskog vlastelina sastavio tužaljku povodom smrti svoje žene i djece, ali je

106 Vinko Foretić, *Povijest Dubrovnika do 1808.*, II., Zagreb, 1980, 112 – 113.

107 Vesna Miović, *Dubrovačka diplomacija u Istanbulu*, Zagreb-Dubrovnik, 2003, 144.

108 Vinicije B. Lupis, "O Živu (Ivu) Bolici Kokoljiću" u *Živo Bolica. Pohodjenje crkava koje su u Kotoru od Bratstva sv. Križa, i prvom svetom Križu*, Perast, 2007, 65; Miroslav Pantić, *Živo Bolica Kokoljić*, Cetinje 1996, 225; DAD, Arhiv Arneri, I – 5/3, br. 201.

ova pjesma, koja bi bila intimnog karaktera, ostala među onim dijelom zagubljenog opusa. Radilo se očito o osobi čvrstog karaktera i dosad neuočene snage, koja je poslije gubitka svih najmilijih, sa sviješću da je od posljednjih iz svog roda, život posvetila sve do smrti svojoj napaćenoj domovini. Drugog svibnja u Foči Jaketa Palmotić izražava Senatu svoju sućut, dodajući kako je sva njegova obitelj stradala, te izražava volju da se žrtvuje za dobro domovine, da zauzda svoje osjećaje i da ima željezno srce kako bi mu se povratila sposobnost služenja domovini.¹⁰⁹

Dubrovačke vlasti su dopisom od 16. travnja 1667. izvijestile poklisare Jaketu Palmotića i Martolicu Džamanjića o nesreći koja je zadesila Grad. No, Republika svojem vrsnom diplomatu nije izrazila sućut, već se pozvala na njegove kvalitete i uputila ga u zasigurno jednu od najdramatičnijih diplomatskih borbi za slobodu koje su se vodile u povijesti hrvatske diplomacije.¹¹⁰

S potresom je zaključeno jedno poglavlje Jaketina života, a otvoreno novo, kao i cijele jedne generacije dubrovačke vlastele, kada je cjelokupni njihov poznati svijet bio zbrisan i kada je trebalo krenuti iznova sa zgarišta i ruševina, gradeći novu čipku složenog tkiva kao što je bila Dubrovačka Republika, država na rubovima svjetova.

Jaketa Palmotić stiže u Slano 14. svibnja 1667., i o tome odmah izvještava Senat.¹¹¹ Na prvom zasjedanju Velikog vijeća 10./11. lipnja 1667. Jaketa Palmotić je izabran iz četvrtog pokušaja za kolegij prokuratora Sv. Marije Velike.¹¹²

Palmotićeva misija s koje se vraćao u neizvjesnost porušenoga grada bila je to veća jer je u Beogradu i Porti vladalo neraspoloženje prema njima. Dubrovačka vlada je stoga slala iskusnog Palmotića Dionorića, s ciljem uklonjenja postojećeg neraspoloženja, uslijed provaljivanja hajduka s dubrovačkog teritorija na turska područja i pljačkanja trgovačkih karavana što su iz Bosne putovale za Dubrovnik. Iznova se aktualizirao i problem carina i

109 DAD, A.S.M., XVII., 38 (*Relazioni di Giacomo Palmotta al senato*), 18, 109: “ (...) Io ancor per i miei proprii interessi douerei morir di doglia, mentre che nesuno de miei è uiuo. (...) Ma perchè deuo alla patria più che a me stesso, uoglio sacrificar li miei infortunii alla publica salute e frenar le mie passioni, facendomi il cor di ferro per rendermi habile in qualche parte di potter seruir l’EE.VV. con quella poca habilità, che m’ è data da Dio e della natura. (...)”

110 J. Radonić, o., Beograd, 1939, 702 – 703: “ (...) In questi casi si conoscerà la vostra prudenza, alla quale non uogliamo altre replicare, supplendo uoi a quello haueuamo noi mancati che ui parerà necessario per restauratione e mantenimento della nostra libertà. State sani! (...)”

111 J. Radonić, o. c., Beograd, 1939, 719.

112 R. Samardžić, o. c., Beograd, 1960, 122.

problem turskih novskih, ulcinjskih i svetomaurskih gusara koji su zarobljivali Dubrovčane, kao i proces njihova oslobođanja. Palmotić je u toj prijepotresnoj fazi uspješno sanirao problem carina, ali je puno veći problem predstavljalo pitanje hajduka, u čijem rješavanju su mu pomogli dostojanstvenici bosanskog podrijetla. Jaketa Palmotić je svojim diplomatskim intervencijama uspio sanirati i stanovito neraspoloženje prema Dubrovčanima na Porti. Gospodarski je značajno i Palmotićevo nastojanje da ukoliko dođe do sklapanja mletačko-turskog sporazuma, u njemu bude naznačena odredba o slobodi plovidbe Jadranom, gdje bi se izrijeком ukinulo podavanje deset posto vrijednosti robe što su ga dubrovački brodovi morali plaćati Mlečanima.

Vrlo je zanimljivo kako je Palmotić u svojem izvještaju kritizirao apsurdnost i nepravednost mletačke dominacije nad Jadranom. U takvom mletačko-dubrovačkom ozračju antagonizma i uz stanovitu zategnutost dubrovačko-turskih odnosa koji su vještīm Palmotićevim diplomatskim nastojanjem olabavljeni dočekana je 1667. godina.¹¹³

Položaj Dubrovnika nakon velike trešnje 1667. bio je otežan, ne samo složenim političkim prilikama u susjedstvu, već i dolaskom na položaj 1676. velikog vezira Kara Mustafe, ranije kajmekana za vrijeme Mehmeda IV. (1648. – 1687.).¹¹⁴ Kara Mustafa bio je poznat po iznuđivanju novca i njegovim nastojanjem Porta je 1667. postavila pitanje dubrovačke imovine bez nasljednika, smatrajući da ona pripada onome kome se plaća tribut, odnosno da imovina bez nasljednika pripada sultanu.

Od Dubrovačke Republike se tražio iznimno visok novčani iznos, te se tako izravno zadiralo u suverenitet Republike. Iz razloga što je Republika harač/tribut smatrala cijenom mira, a ne položajem vazalske države, dubrovačke vlasti nisu pristale isplatiti zatraženu svotu, bra-neći se očitom činjenicom kako njen ugovor s Turskom ne

113 V. Foretić, o. c., Zagreb, 1980, 113 – 114.

114 *Dnevnik Nikolice Bunića i pisma Frana Bobaljevića – izvještaj mletačkog glavnog providura Dalmacije Katarina Cornaro od 18. travnja 1667.*, u *Starine JAZU*, 15, Zagreb, 1883; Jovan Radonić, *Dubrovačka akta i povelje*, III – 2, 702 – 835; Radovan Samardžić, *Borba Dubrovnika za opstanak posle velikog zemljotresa*, Beograd, 1960, 1 – 504; isti, “Borba Dubrovnika protiv mletačkog pokušaja da unište njegovu nezavisnost u XVII veku”, *Zbornik dubrovačko pomorstvo*, Dubrovnik, 1952; isti, *Veliki vek Dubrovnika*, Beograd, 1980; Đuro Körbler, “O Bošićevu prijepisu Gradićevih pisama”, *Ljetopis JAZU*, sv. 26, Zagreb, 1912, 230 – 254; isti, “Pisma opata Stjepana Gradića Senatu Republike Dubrovačke od godine 1667. do 1683.”, *Monumenta spectantia historium slavorum meridionalium*, sv. 37, Zagreb, 1915 (s uvodom o Gradićevu životu), Zagreb, 1915, 1 – 527.

predviđa takve obveze.¹¹⁵ S obzirom na to da su tadašnji poklisari Martolica Džamanjić i Mato Menčetić bili utamnjeni, dubrovačka vlada poslala je Jaketu Palmotića i Nikolu Bunića¹¹⁶ da plate harač u nesmanjenoj visini, ali s višestrukim diplomatskim zadaćama. Trebalo je izboriti da se odustane od traženja 300 kesa za dubrovačka imanja poginulih i imanja bez nasljednika, da se pobije odštetni zahtjev dvojice sarajevskih Turaka, da se odustane od otvaranja pristaništa na Neretvi¹¹⁷ te da se oslobode u prijetnji zatočeni dubrovački diplomati. Palmotić i Bunić, dvojica izvanrednih dubrovačkih diplomata, s velikom ustrajnošću i upornošću obavili su svoju zadaću tijekom 1667. i 1668., štiteći interese svoje domovine, trpeći stalna poniženja, ali je njihova upornost i diplomatska umješnost polučila znatan uspjeh. To poslanstvo Palmotić će opisati u epu *Dubrovnik ponovljen*.

Slika 24.
Anselmo Bandur,
IMPERIUM
ORIENTALE,
Mleci, 1729, Zemljovid
Bosporskog tjesnaca

115 V. Foretić, o. c., Zagreb, 1980, 142 – 143.

116 Poklisari su izabrani 4. kolovoza 1667. (Mala Braća, Mattei, *Memorie storiche (Zibaldone)*, sv. 2, 483). Ustvari izbor poklisara harača bio je mnogo složeniji i odvijao se u apokaliptičnoj situaciji porušenog grada. Poslije višednevnog glasovanja 25. kolovoza izabrani su Nikolica Bunić i Jaketa Palmotić (o izboru vidi: R. Samardžić, o. c., Beograd, 1960, 203 – 206).

117 DAD, A.S.M, XVII., 39., 1799.

U to vrijeme je iz porušenog Dubrovnika krenula jaka diplomatska aktivnost, koja nedvojbeno predstavlja veliku epopeju hrvatske diplomatske djelatnosti. Miho Sorkočević-Bobaljević anganžiran je u Mlecima, opat Stjepan Gradić djeluje u Rimu, Marojica Kabužić i Medo Sorkočević djeluju kod hercegovačkog sandžakbega, a Jaketa Palmotić i Nikolica Bunić nalaze se na Porti.¹¹⁸ Svi su imali uspjeha. Miho Sorkočević-Bobaljević izravno je u Mlecima djelovao na dužda i vladu i potkupio neku vrlo uglednu ličnost. Gradić je preko svojih rimskih veza prinudio mletačke vlasti na odustajanje od ugovora s bosanskim pašom, koji je pregovore vršio na svoju ruku bez spoznaje Porte. Pored toga, Jaketa Palmotić i Nikolica Bunić prisilili su Kara Mustafu da odustane od svojih zahtijevanja.¹¹⁹ Dvadeseti studenoga 1668. novi dubrovački poklisari harača Antun Restić i Orsat Sorkočević u svom izvješću navode kako su 9. istog mjeseca u Trnovu susreli prethodne poklisare harača Jaketu Palmotića i Nikolicu Bunića, te da ih je zaprimio kajmakan Kara Mustafa te da su predali harač sultanu.¹²⁰

Sljedeće godine Jaketa Palmotić doživio je još jedan šok: u tri sata u noći, dvadeset zamaskiranih hajduka upalo je u njegovu kuću u Zatonu početkom mjeseca kolovoza, pljačkajući, odnoseći dragocjenosti, vrijeđajući ga i držeći mu mačeve pod grlom. Tim više razbojnički prepad biva dramatičniji, kada znamo da su Jaketa i njegova druga supruga Jele, oboje sa svojim životnim tragedijama poslije traumatičnog iskustva potresa, teško našli svoj mir i novi početak. Sam papa Klement IX. (1667. – 1669.) bio je zamoljen da intervenira u Mlecima kako bi se spriječili hajdučki upadi.¹²¹

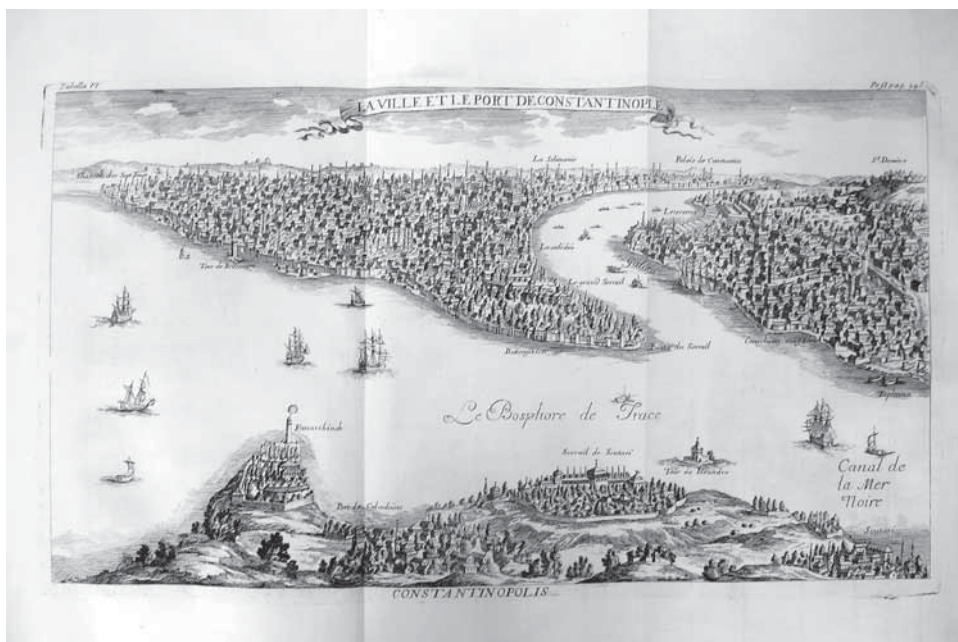
Na osnovi pisanja u *Dubrovniku ponovljenom*, Jaketa se 1. svibnja 1669. oženio Jelom udovom Orsata Gundulića, a rođenom Sorkočević/Sorgo. Iz arhivske serije *Dotium Notaria* možemo sa sigurnosti reći da nije sklopljen ugovor o doti, kao što se običavalo u starom Dubrovniku.

118 V. Foretić, o. c., Zagreb, 1980, 144.

119 DAD, A.S.M., XVII., 89, 2214. Dubrovački poklisari na Porti u svom pismu 24. srpnja 1667. iskazuju svu težinu položaja Dubrovnika.

120 DAD, A.S.M, XVII., 49, 1870.

121 DAD, A.S.M., XVII., 68, 2095; *Lett. di ponente*, 26, 65 – 66', 27, 74 – 74': (...) Ivi si trateneva il S-r Giacomo Palmota con la sua fameglia; vi capitorano alle tre hore di notte da venti haiduchi con il loro harambasca, ma mascherato; però ai contrasegni si giudica esser stato Limov. Non vi è strapazzo, nè oltraggio, che non habbino fatto al nobile, a cui più volte portorono sul collo le spade per amazzarlo. Finalmente satii di strapazzi fatti e raccolto certa quantità di contanti, con alcuni ori et argenti, in parte ornamente della sua signora consorte, e rinovati sul partire i oltraggi e minaccie, se n'andorono via (...)."

Slika 25.

Anselmo Bandur,
IMPERIUM ORIENTALE,
Mleci, 1729, Grafika s
prikazom Carigrada

isto tako nije pronađen takav ugovor niti za brak sklopljen s prvom suprugom Jelom Pucić.¹²²

Orsat Gundulić – prvi (u potresu poginuli) muž Jake-tine druge žene vjerojatno je bio onaj član roda Gundulić koji je s Marojicom Kabužićem 1662. bio poslan u Kona-vle radi istrage.¹²³ Orsat Matov Gundulić u godini kada je poginuo u velikoj trešnji obnašao je dužnost carinika Velike carinarnice.¹²⁴ U *Zrcalu Velikog vijeka* stoji da je od četiri dužnosnika ove službe za godinu 1667. poginulo njih troje: Orsat Matov Gundulić, Krsto Bernardov Đurđević i Jeronim Mihov Sorkočević, a ostao je na životu samo Marin Đurov Bunić. Desetog lipnja iste godine izvršena je rekonstrukcija vlasti, i tada se narednih pet godina biraju samo po tri dužnosnika.¹²⁵

Jaketa Palmotić je pred kraj svog života, početkom ožujka 1677. izvršio važnu diplomatsku misiju u Rimu, tijekom pontifikata blaženog Inocenta XI. (Benedetto Odescalchi, 1676. – 1689.). Dubrovačka Republika našla se u tom povijesnom trenutku u iznimno teškoj situaciji, ucjenjivana od strane Turaka, gotovo u jačini pružanja

122 DAD, XXVI, Dotium Notariae (dalje D.N.), 16. (1617. – 1654.), 17 (165.4 – 1698.)

123 Ivica Plender, "Gundulić", HBL, sv. 5, Zagreb, 2002, 311; DAD, vidi R.O. Ghetaldi-Gondola I – III.

124 DAD, XXI, 1., 3., 148.

125 Isto.

Vinicije B. LUPIS
**Politički životopis
Jakete Palmotića
Dionorića (? – 1680.)**

Slika 26.
DAD, Carinski statut,
minijatura s likom
sv. Vlaha

povoda za rat. Tadašnji dubrovački poklisari koji su bili bačeni u tamnicu, značili su kako se hitno trebaju poduzeti šire diplomatske mjere. Uz hrabrenje opata Stjepana Gradića, Dubrovačka Republika poslala je u Rim iskusnog diplomata i pjesnika Palmotića Dionorića, s aureolom uspješnog pregovarača na turskom dvoru.

Opat Gradić u više svojih pisama izvještava vlasti u Dubrovniku o diplomatskoj Palmotićevoj misiji.¹²⁶ Lošeg zdravlja Palmotić se teškom mukom uputio na novu zadaću za svoju domovinu. Glavne zadaće Jaketine diplomatske misije bile su: traženje novčane pomoći za utvrđivanje grada u slučaju turske opasnosti (ako pregovori za oslobađanje dubrovačkih diplomata ne urode plodom), sprečava-

nje mletačkog ometanja dubrovačke trgovine s Jakinom i ubiranje dohodaka dubrovačkih glavnica u Rimu.¹²⁷

U Jakinu je Palmotić odsjeo kod Boža i Frana Bosdarija i bio je primljen u audijenciju kod zapovjednika tvrđave i dubrovačkog konzula Sturanija.¹²⁸ Opat Gradić i kanonik Bozdari 19. ožujka pričekali su ga tri milje ispred Rima, potom smjestili u jednoj palači u Via Giulia, kraj palače Farnese. Bio je inkognito zaprimljen od strane vremešnog kardinala Barberinija, tada starog 82 godine. Očito je iz sačuvane perpiske da je utjecajnom kardinalu iskusni diplomat Palmotić bio izniman izvor informacija.¹²⁹ Palmotićeva misija "(...) *stata decorata con l'honor della Nobilità della Patria nostra* (...)"¹³⁰ odnosila se na novčana ulaganja u Rimu, novac ženskih samostana i razna crkvena pitanja u domeni dubrovačke države, ali s obzirom na to da je jedan dio diplomatske pošte bio kodiran dubrovačkom diplomatskom šifrom, očito je misija bila usmjerena i na povjerljive razgovore o stanju Osmanskog Carstva. U izvještaju od 21. srpnja 1677. Palmotić izvještava o svojim postignućima i o crkvenim pitanjima, tako i o crkvama i župama na Levantu Dubrovačke crkve: "(...) *La Chiesa di Ragusa: ora Matrice di molte parochie in Levante doue c'erano le Chiese della Natione* (...)"¹³¹

Pregovori koje je Palmotić vodio u Rimu pokazali su se mnogo složenijima i težim negoli se to isprva činilo, a osnovni razlog je bilo loše stanje financija papinske države. Palmotiću su bila upriličena čak tri primanja kod pape. Sedmog travnja Palmotić je održao svoj unaprijed pripremljeni govor u kojem je naglasio s kolikim pouzdanjem Dubrovnik očekuje papinu pomoć i kolika bi bila šteta za cijeli kršćanski svijet kada bi uslijed pomanjkanja pomoći Dubrovnik pao u turske ruke. U daljnja dva susreta s papom, bile su prebrođene materijalne teškoće.

Valja istaknuti i jednu dosad malo uočenu činjenicu: način na koji su dubrovački vlastelini bili obučavani vladati i upravljati svojom državom. U Knjižnici dubrovačkog sjemeništa sačuvani su fragmenti iz nekoliko knjižnica dubrovačkih vlastelina u kojima su se nalazili naslovi potrebni za obuku mladih diplomata, a koje je mogao čitati i sam Jaketa Palmotić.

127 Stjepan Krasić, *Stjepan Gradić (1613. – 1683.) život i djelo*, Zagreb, 1987, 273 – 277.

128 DAD, A.S.M., XVII., 86., 2193 – 1.

129 DAD, A.S.M., XVII., 86., 2193 – 2.

130 DAD, A.S.M., XVII., 86., 2193 – 2.

131 DAD, A.S.M., XVII., 86., 2193 – 8.

Vinicije B. LUPIS

**Politički životopis
Jakete Palmotića
Dionorića (? – 1680.)**

Prije svega to su: *Dodici libri del governo di Stato del caualier Ciro Spontone*, tiskane u Veroni 1600., *Teatro della Tvrchia doue si rappresentano i disordionini di essa. il genio, la natura, & i costumi di quattrodici nationi, che l'habitano. La potenza degli Ottomani sopra grande, le loro tirannie, gli insulti, e perfidie tanto contra li stranieri, quanto verso i suoi popoli. Il tutto confermato con esempi e casi tragici nuouamente successi dato in luce dal sig. Marchese Felure, Mleci, 1684.*, *Discorsi politici et militari sopra varij luochi di diuersi scrittori graui di Fabio Frezza cavaliere nappl. Dedicati al Serenissimo Sig. Principe d'Urbino*, Napulj, 1617. Ove knjige su zasigurno mladim vlastelinima pružale osnove u razmišljanju o državi, njenom političkom probitku i načini vladanja.

Slika 27.

Knjižnica Biskupskog
sjemeništa, Ciro
Spontone, *Dodici libri
del governo di stato*,
Verona, 1600.

Vinicije B. LUPIS

**Politički životopis
Jaketa Palmotića
Dionorića (? – 1680.)**

Slika 29.

Knjižnica Biskupskog
sjemeništa, minijatura s
likom sv. Petra iz matrikule
Bratovštine svećenika

osjećao duh zemlje koja očekuje utjehu.¹³² No, situacija je u Dubrovniku postojala sve teža, i s problemom turskih ucjena i sa sudbinom dubrovačkih poklisara kojom dubrovačke vlasti nisu htjele opteretiti Gradića i Palmotića u Rimu. O teškom stanju su im pisali tek 26. rujna 1677. moleći da nabave jedan dalekozor kojim su namjeravali pridobiti sultanovu naklonost. Opat Gradić je po Jaketi Palmotiću poslao dva dalekozora.¹³³

132 Giuro Körbler, Zagreb, 1915, 317: "Il signor Palmotta ha negoziato avanti di riceverla pienissimamente governandosi con le notizie capitate per altre parti, e da lui l'Ecc-ze V-re havran sentito l'humore di questo paese, e quanto può sperarvisi per nostro sollievo."

133 S. Krsić, o. c., Zagreb, 1987, 277.

Jaketa Palmotić uspio je početkom mjeseca travnja 1678. izbjeći dužnosti poklisara harača, jer nije minula niti godina dana da se vratio iz duge diplomatske misije u Rimu.¹³⁴ Poklisari harača bili su Nikolica Ivanov Bunić (oko 1635. – 16. VIII. 1678.) i Marin Nikolin Gučetić. Nikolica Bunić, koji je nakon velike trešnje 1667. zajedno s desetak godina starijim Jaketom izvojevao diplomatsku pobjedu, od samog početka je u tom drugom pohodu bio svjestan da vodi presudnu diplomatsku bitku za svoju domovinu, a umro je zbog bolesti u tamnici u Silistriji, iz koje je pisao da Dubrovnik nikako ne smije pristati na turske pritiske.

Odjek Bunićeve smrti bio je u Dubrovniku velik, u crkvi sv. Vlaha 17. XI. 1678. bila je održana komemoracija u njegovu čast, a tadašnji učitelj u Dubrovniku G. B. Tolomei (kasniji kardinal) održao je govor u njegovu čast. U auli Velikog vijeća dubrovački Senat je Buniću postavio spomen-ploču, što je u Republici bilo iznimno priznanje.¹³⁵

Diplomat Palmotić, izložen svim nedaćama ondašnjeg diplomatskog života na Bosporu i diljem Osmanskog Carstva, bio je iznimno detaljan i iscrpan u svojim izvještajima Senatu. Među brojnim izvješćima ističu se dva. Prvo izvješće s početka 1667. godine izvještava o sultanu, vezirima i ostalim osmanskim dostojanstvenicima, kao i članovima diplomatskog zbora u Carigradu s naslovom: *All'Ilmi et Eccmi Sri, Sri e padroni Collmi, li Sri Rettore e consilieri della Republica di ragusa. Relattione di Giacomo Gio. Di Palmotta delle sue legationi, fatte al Sr Supermo Visir a Belgradi e sucessiuamente al Gran Signore in Constantinopoli et Adrianopoli dell'anno MDCLV in VII. Laus Deo.*¹³⁶

U svojim službenim dopisima Senatu iskrio je živi Palmotićev duh, pa tako u dopisu od 24. kolovoza 1666. s dozom sarkazma piše: "(...) perchè a questa Corte non si uol philosophia, ma presenti e regali, i quali portandosi hora da loro sarrano riceuuti e da philosophi e da dottori. (...)".¹³⁷ Jaketa pjesnik pridodao je svojim izvješćima uz diplomatsku notu i posebnu narativnost, svojstvenu ljudima široka obrazovanja i obdarena sposobnosti proniknuća u ljudsku psihu, te je pružao detaljne informacije, važne za domovinu.

134 Giuro Körbler, Zagreb, 1915, 67.

135 Neven Budak, "Nikola Bunić", HBL, 2, Zagreb, 1989, 501 – 503; autor donosi opsežu literaturu o toj važnoj osobi dubrovačke povijesti i kulture.

136 J. Radonić, o. c., Beograd, 1939, 620 – 697.

137 Isto, 591.

Drugo vrlo značajno izvješće Jakete Palmotića o prilikama na Porti sastavljeno je u Dubrovniku 2. veljače 1669., a naslovljeno je: *Alli Illmi et Eccmi Sri, Sri e padroni Collmi, li Sri Rettore e consilieri della Republica di Ragusa. Rellattione di Giacomo Gio. Di Palmotta, che fu col Sr Nicolò Gio. Di Bona, ambasciatore alla Porta Ottomana del 1667 in 8. Laus Deo!*¹³⁸ Ovo veliko izvješće o stanju Osmanskog Carstva, namijenjeno i stranim diplomatima, završava dramatičnim govorom Jakete Palmotića na hrvatskom jeziku, koji je izrekao pred sultanom Mehmedom 20. studenog 1667. godine u Eshi Sagari, a glasi:

“Molitva recena u vrieme od trescgne prid zarem Mehmedom u Eshi Sagari na 20 nouembra 1667.

Primoguchi, pricestiti, nepridobitni milostiui zare, koga slaunomu imenu sue cetir strane od suieta sa suiem kraglim klagnaiu se. Knes i vlasteli Dubrouacki, dobrouoglni haraciari cestitoga zarstua od cetarsta godiscta od slaune uspomene cestitoga zara Orhana, sa sue strascnem trescgnom satreni i nemilosniem ogniem poscesceni, poslasce po nami obiciani harac, koj iedua tescko i neuoglno skupismo meghiu sobom sa nepomagnkat sakletui i uiernosti nascioi, molechise cestitom zarstuu tuomu, da bi milostiui pogled obratio na nesrechne tughe nasce i pomogao nas u ouieh neuogliah na oni nacin kako te Gospodin Bog nadahne i Velicianstuu se tuomu pristojj, nemoguchi mi ni cias bit sciui bes milosti i pomochi zarske tuoie. Da su nepriategli nasci i kragli od suega suieta na Grad nam s uoiskom nastupili, komu bismo se utekli da nas pomosce tada; nego slaunomu zaru, koj sa ueliko moguchstuo suoie snamo saisto da ne bi branio ni blaga ni uoiske suoie sa obranu nascu, ni bi tarpiet mogo da uierni Dubrounik nepriateglska sila rasorit bude. Na isti nacin scto m(oscemo) drugo ucinit sada milostiui zare di nam ie silna tresgna Grad rasorila, nego pasti niza prid slauno pristogle i garliti i gliubiti tuoie cestite noghe, milos, sciut i pomoch istuchi is moguchiech ruka tuoieh, koiem samiem na siuetu Bog s neba podaie da mogu gradoue stvorit i graditi i sve placne i nesreche cestitieh ciniti. Vechia chi e na siuetu slaua biti cestitoga zarstua tuoga sahranit nas uierne haraciare milostim tuoiom, koieh sa obraniti od suoieh suprotiua sa suiem diedim i pradiem tuoiem ueliku si sakletuu u slunoi Atnami ucinio, negoli da uas suiet moguchiom sabgliom tuoiom pridobudesc. Vmiglieno te molimo sa ueliko uelicianstuo tuoie sa slaune dusce suoieh roditeglia, dieda i pradieda tuoieh, sa cestite sakletue i gnihoue i tuoie pomilui nas, pomosi nas, sahrani nas

pod krilom tuoieim milostiui zare, da se opeta nasc Grad ponoui, da ti uieran bude u uieke ko ti e i dosle bio. Isuan scto chie zarstuo tuoie ouako milostiuiem dielom ugoditi i nebu i suietu i od Istoka do Sapada slauniem glasom uiekouito ucinit ime suoie, mi sauisce tuoij uerni haraciarari sa suiem pukom i Rusagom nasciem nechiemo pristat molechi Gospodina Boga da te usuisi u suakom dobru i u dugu sciutu i da dopusti da Velicianstuu tuomu uas sai suiet robuie i sue ohole glaue nepriateglia tuoieh da pod slauniem zarskiem nogami splesane i sa uas uiek satrene ostanu. Amin, amin, amin! Svarha”.

Vinicije B. LUPIS
**Politički životopis
Jaketa Palmotića
Dionorića (? – 1680.)**

Uz sačuvana dva književna djela, Jaketin govor i izvještaji dijelovi su njegova proznog opusa koji tek treba sustavno vrednovati.

